

יתלו בטעותם. העולה מהסוגיא, שלר' הונא אין יתר על שמונה מעוברים, אבל שמונה עושים. ולעולא, השמונה במשנה אלו חסרים, אבל מעוברים אפילו שמונה לא עושים.

ומפרשין טעמייהו: **במאי קמפלגני? בחדש ט-ב**
העיבור של שנה, איך עושים אותו. **דתניא:**
כמה ימים יש בחדש עיבור שנה? שלשים.
 דהיינו דוקא חודש מלא. **רבי שמעון בן גמליאל אומר:** חודש כל שהוא, לפעמים (22) מלא ולפעמים חסר. ורב הונא סובר כרבי שמעון בן גמליאל ולכך שייך שמונה מעוברים וכגון שהיתה שנה שלפניה מעוברת וחדש העיבור היה כ"ט יום וכמבואר לעיל, אבל עולא סובר כתנא קמא שחדש העיבור לעולם מלא ולכך לא שייך שמונה מעוברים, שאם כן יקדום המולד לראש השנה ביומיים. ולדבריו אי אפשר לפרש כמו לר' הונא, שהיתה שנה שלפניה

נמי נאמר שזה שעושים שמונה חסרים מדובר **כגון שהיתה שנה שלפניה** (21) **מעוברת**. ואת חדש העיבור עשו מלא. נמצא שאחרנו את ראש השנה שעבר בחצי יום לאחר המולד. שהרי נתאחר בשלשים יום ואילו המולד נתאחר רק בכ"ט יום ומחצה. דל שיעור ההקדמה של ראש השנה בשנה זו שנגרם מחמת **ירחא חסירא** השמיני, **בהרי** שיעור האיחור של ראש השנה שעבר שנגרם מחמת **ירחא מליא** [של חדש העבור] של שנה שעברה, ויצאו זה בזה. ונמצא שיוקדם ראש השנה בשנה זו לפני מולד תשרי רק ביום אחד ולא בשני ימים.

ותו מקשינן: **ואכתי איכא חד יומא** שנשאר הירח הישן לאחר ראש השנה.

ומשינן: **סברי אינשי איתחזוי אתחזי הירח** החדש לבית דין **ואנן לאו אדעתין** לראותו, וכיון שאיחור המולד הוא רק ביום אחד

רש"י הכוונה ששנה שעברה היתה מעוברת, ולדעת רש"י במהדור"ק הכוונה ששנה זו היא מעוברת.

22. וכך פסק הרמב"ם [פ"ד מקה"ח הי"ז] והוסיף שלאנשים הרחוקים מבית דין עושים את חודש העיבור מלא או חסר כפי רצון בית דין ולקרובים לבית דין יהיה לפי הראיה.

ותמה המנחת חינוך [ד כא] וכי יש שני חדשים בישראל אחד לרחוקים ושני לקרובים וכל אחד יעשה את המועדים ביום שונה, ואם גם לרחוקים קובעת הראיה מדוע מודיעים להם מראש מלא או חסר והרי בסוף יהיה תלוי בראיה.

ובחזו"א [או"ח קמב] נדחק שמה שכתב הרמב"ם רצו מלא רצו חסר הכוונה היא לפי

אפילו כשנוסיף שש שעות עד שנראית הלבנה לבני א"י יצא יום ה' וכ"א שעות וזה עדיין יותר מיום לפני ר"ה שנקבע לשבת? ותירץ רש"י שבאופן כזה באמת לא יעברו שמונה חדשים כדי שלא יתאחר ר"ה יותר מיום אחרי המולד.

אך הוכיחו רש"י ותוספות, שישנם אופנים שנקבע ר"ה יותר מיום ושש שעות אחרי המולד? ותירץ רש"י שבזמן הבית היתה קובעת ראיית בני א"י שלהם נראית הלבנה כבר שש שעות אחרי המולד. אך בזמן הזה הולכים אחרי ראייתם של בני בבל ולהם נראית הלבנה רק ח"י שעות אחרי המולד, והתוספות חולקים בזה וסוברים שאין חילוק בין זמן הבית לזמן הזה ותמיד הולכים אחרי ראיית בני בבל.

21. גם כאן יש את שני הפירושים, שלדעת

[כגון כסלו וסיון שבשנה כסדרה הם מלאים] **חסרים**, יחול ראש השנה **ביום** הנפ שקדם לו. כיון שד' מחדשי הקיץ חסירים.

ובשנה דאחד מלא ואחד חסר יחול ראש השנה לאור יום עיבורו של ניסן שהוא א' אייר. כיון שרק ג' מחדשי הקיץ חסירים.

אלא לרב הונא דאמר דעבדינן גם ח' מעוברין קשה. דהא זימנין דמשכחת לה שיחול ראש השנה לאור אור עיבורו דהיינו ביום שחל בו ב' אייר, וכגון שד' מחדשי הקיץ מעוברים שאז מתאחר ראש השנה ביום נוסף.

ומשנינן: **אמר לך רב הונא, ולעולא מי נחא?** והלא גם לשיטתו קשה שמונה מעוברים הוא דלא עבדינן, הא שבעה מעוברין עבדינן, ואותו חדש מעובר נוסף, הוא או מחדשי הקיץ או מחדשי החרף. **זימנין דלא עבדינן בסיתוא** בחורף ועבדינן בקייטא קיץ, ושוב נמצאו ד' מחדשי הקיץ מעוברים, ואם כן גם לעולא נוכל למצוא ראש השנה דהוי לחו לאור אור עיבורו! **אלא הא ברייתא מני?** בהכרח כשיטת אחרים היא. **דתניא: אחרים אומרים אין בין עצרת** זו לעצרת שאחריה ואין בין ראש השנה לראש השנה שלאחריו **אלא ארבעה ימים**

מעוברת, שהרי לא הוקדם ראש השנה שעבר מחמת זה, אלא אדרבה נתאחר, שהרי חודש העיבור הוא מלא.

מיתבי: אין עצרת חלה אלא ביום (23) בשבוע שחל בו יום הנפ העומר דהיינו מחרת הפסח. שהרי בו מתחיל השבוע הראשון של מנין החמישים יום. וביום מ"ט נשלמו שבעה שבועות וביום הנ' שהוא עצרת מתחיל השבוע השמיני. [וכסימן הקבוע לנו. א"ת ב"ש וכו'. ב' של פסח כיום ש'בועות].

ואין ראש השנה חלה אלא או ביום השבוע שחל בו יום הנפ שקדם לו, או לאור יום עיבורו של ניסן שהוא א' אייר. [והוא קרוי כך משום שיום השלשים ואחד של ניסן נקרא עיבור ניסן שעל ידי זה שהוא ר"ח אייר נעשה ניסן מעובר, ואור עיבורו היינו לילו של א' אייר]. והוא לעולם ביום שלישי דפסח, וסימנו ג"ר. [ג' דפסח ר'אש השנה].

ומקשינן: **בשלמא לעולא דשמונה חסירין עבדינן**, אבל שמונה מעוברין לא עבדינן, [ובשנה כסדרה עושים אחד מלא ואחד חסר. ובשנה ששמונה חסרים נוספים שני חסרים, אחד בחדשי החורף ואחד בחדשי הקיץ]. **משכחת לה לדין הברייתא.** שכאשר שניהם

הראיה.

ברמב"ם שעד סוף החודש אפשר לקדש אותו למפרע מהיום השלושים אם באו עדים שנראתה אז הלבנה, ואם כן, בכל המועדים יתכן שהיום שעשו אותם איננו באמת הזמן אם אחר כך יקדשו את החודש מיום השלושים ויוקדם החודש ביום.

אך בשבועות היום הוא ודאי יום החג ואינו תלוי כלל אם יקדשו את סיון מיום השלושים,

23. ובוה שונה עצרת מכל המועדים, שכל המועדים תלויים ביום מסויים בחודש אך שבועות אינו תלוי כלל ביום בחודש אלא רק ביום החמישים ממחרת הפסח.

וביאר הגרי"ז, [עה"ת פרשת אמור] מדוע רק בעצרת נאמר בתורה בעצם היום הזה, כי מבואר

כאחרים? והא סוף סוף לאחרים, שיחול ראש השנה ביום הנף לא משכחת לה. שלשיטתו שהחדשים כסדרן, לעולם ביום שחל בו ג' דפסח חל ר"ה.

ומשנינן: אמר רב משרשיא: כגון שהיתה שנה מעוברת, וחודש עיבור השנה ל' (24) יום הוא. דל ירחא דקייטא [שבשנה פשוטה הוא מן המלאים] ועושים אותו חסר, לבהדי ירחא של עיבור השנה שעשינו אותו מלא, שכנגד מה שעשינו את שבט ואדר ראשון (25) מעוברים עושים את ניסן ואייר חסרים. נמצא דבשנה מעוברת ארבעה מחדשי הקיץ חסרים. ובאופן זה משכחת לה שיחול ראש השנה ביום הנף.

אמר ליה רב אדא בר אהבה לרבא: וכי אחרים מניינא אתא לאשמועינן? והיה לו

של שבוע בלבד. [כי שנה כסדרה של ששה חסרים וששה מלאים עולה לשלש מאות וחמישים וארבעה ימים. שהם חמישים שבועות שלימים, וארבעה ימים עודפים]. ואם היתה שנה מעוברת יש ביניהם חמשה ימים. [שאז עושים שבעה חסרים וששה מלאים כדלקמן. ועולה השנה לשלש מאות ושמונים ושלושה יום. ויש עודף של חמשה ימים אחר שתחלקם לשבועות שלמים].

הרי מתבאר שלאחרים לעולם עושים את החדשים כסדרן, אחד מלא ואחד חסר, ולא כתנא במשנתנו. והברייתא היא כשיטת אחרים ומובן שחל ראש השנה באור עיבורו. ובזה מתורצת הקושיא בין לרב הונא ובין לעולא.

ומקשינן: ואיך אפשר להעמיד את הברייתא

העיבור הוא חולק על אחרים שלדעת אחרים חודש העיבור חסר ותנא דברייתא סובר שחודש העיבור מלא.

והחקרי לב מקשה עוד, מדוע הוצרכו אחרים לכפול ולומר, אין בין ר"ה לר"ה ובין עצרת לעצרת אלא ד' ימים והלא זה היינו הך.

ובברכת כהן תירץ לפי הנ"ל, שאם היה אומר אחרים רק בין ר"ה לר"ה היה מקום לומר שחודש העיבור נעשה מלא וכדעת התנא בברייתא, ואם כן, צריך לחסר כנגדו בחדשי הקיץ ואז יהיה בין ר"ה לר"ה רק חמשה ימים, אבל בין עצרת לעצרת יהיה ששה ימים כי עדיין לא הספיקו לחסר חודש עד עצרת שזמנה תלוי בפסח וכדלעיל.

ולכן כפלו אחרים אין בין עצרת לעצרת בשנה מעוברת אלא חמשה ימים ולמדנו מכאן שחודש העיבור לעולם חסר לדעת אחרים.

25. מבואר כאן ברש"י שחודש העיבור הוא

שהרי שבועות איננו תלוי ביום החודש אלא רק ביום החמישים ממחרת הפסח, ואת חודש ניסן כבר אי אפשר לשנות ולקדש מיום השלושים כי הוא כבר נגמר ואחרי שנגמר החודש אי אפשר לקדשו, ואם כן, חג השבועות הוא ודאי ביזמו ולכן נאמר עליו בעצם היום הזה.

24. מוכח כאן בגמרא שלאחרים [שהברייתא בשיטתו] חודש העיבור הוא ל' יום, ותמה החקרי לב [אוח קיג] שבסוכה [נדי א] כתב רש"י שלדעת אחרים מוכרח שחודש העיבור הוא דוקא חסר שאם לא כך יהיה בשנת העיבור ששה ימים בין ר"ה לר"ה ואחרים הרי אומר שרק חמשה ובעל כרחך שחודש העיבור הוא תמיד חסר, ותמוה מסוגיא זו שמבואר שחודש העיבור מלא לדעת אחרים.

ותירץ החקרי לב שכוונת הגמרא שהתנא דברייתא סובר כמו אחרים בענין זה שהחדשים כסדרם אחד מלא ואחד חסר. אך בענין חודש

מצטרף ליומא חד כל תלתין שני. ושנת השלשים יש לעשותה שנ"ה יום. וגם אז יש בין עצרת לעצרת ה' ימים.

ומשנין: כיון דליתא, הפרש של ה' ימים, בכל שתא, לא חשיב (26) לה אחרים. ודיבר רק על ההפרש בסתם שנה.

ואף שמואל סבר לה כר' הונא, ששמונה מלאים גם עושים.

דאמר שמואל: אין שנת לבנה פחותה משלש מאות וחמישים ושתים יום, ולא יתירה על שלש מאות וחמישים וששה יום. הא כיצד? שניהם [מן החדשים שבשנה כסדרה הם חסרים] נעשו מלאים, הרי השנה שלש מאות וחמישים וששה יום. כי נוספו יומיים לשנה כסדרה שהיא שנ"ד יום. שניהם [מן המלאים שבשנה כסדרה] נעשו חסירים, הרי שלש מאות וחמישים ושנים יום. כי נחסרו יומיים משנה כסדרה.

מיתיבי: תנינא, הריני נזיר כימות החמה, מונה נזירות ג' מאות וששים וחמשה ימים כמנין ימות שנת החמה. ואם אמר כימות הלבנה, מונה נזירות ג' מאות וחמישים וארבעה ימים כמנין ימות שנת הלבנה. וקשה, דאם איתא לשמואל ורב הונא שעושים גם שמונה מעוברים, זימנין דמשכחת לה שלש מאות וחמישים וששה. ומדוע תפסו דוקא שנ"ד יום?

לומר רק, אין מעברים את החדש [מלבד ששה המעוברים] אלא לצורך. וממילא נדע שיש בין עצרת לעצרת ד' ימים.

ומשני ליה: הא קמשמע לך, דלא בעינן שאין מצוה לקדש על פי הראיה. ואף כשלא באו עדים שראו את מולד הלבנה מקדשים את החודש בליל ל' בשביל שיהיה החודש שעבר חסר ולא יתקלקל הסדר שאחד מלא ואחד חסר. ואם היה אומר רק אין מעברין את החדש אלא לצורך, היינו מפרשים שזה דוקא כשיש עדי ראיה, וצריך לקדש את החודש על פיהם בשביל שיהיו חדשים כסדרם, ואין לדחותם. אבל כשלא באו עדים לא נקדש את החודש ביום ל', לכן נקטו אחרים מנין להשמיענו שגם באופן זה מקדשים.

מתקיף לה רבינא: והרי זה שאין בין עצרת לעצרת אלא ד' ימים, אין זה תמיד. שהרי הטעם הוא, משום שעושים את החדשים כסדרם כדי שתעלה שנה לשנ"ד יום כמנין ימי י"ב מולדות וישוו י"ב חדשים לשנת לבנה. והאיכא חד יומא שנוסף מצירוף דשעי אחת לשלש שנים. שהרי י"ב מולדות הם שנ"ד יום ושמונה שעות ותתע"ו חלקים, ונמצא דבכל שלש שנים מצטרף עודף השעות לכ"ד שעות. לפיכך יש לעשות שנה שלישית שנ"ה ימים דהיינו שבעה מלאים. ואז יהיה בין עצרת לעצרת ה' ימים. ועוד קשה, שהרי עודף התתע"ו חלקים לשנה

ודברי רש"י כאן הם כפי ההלכה שאדר ראשון הוא חודש העיבור.

26. במרכבת המשנה [פ"ה מקדה"ח ה"ג] תמה,

אדר ראשון ולכן הוא נעשה ל' יום כדין חודש העיבור שנעשה מלא דוקא.

ובדין זה נחלקו התנאים בראש השנה אם אדר ראשון הוא חודש העיבור או אדר שני,

ומשנינן: **בנדרים הלך אחר לשון בני אדם** שהוא לפי רוב שנים, שהחדשים כסדרם.

ואף רבי סבר לה כרב הונא שעושים שמונה מעוברין. **דתניא: מעשה ועשה רבי תשעה** חדשים **חסירים בשנה, ונראה מולד תשרי בזמנו** [כיום שחל ראש השנה]. והיה רבי תמה ואומר **עשינו תשעה חסירים ונראה חודש בזמנו?** והיה ראוי למולד להתאחר ג' ימים אחרי ראש השנה, מחמת ג' החדשים החסרים שעשה.

אמר לפניו רבי שמעון בר רבי: שמא שנה מעוברת היתה, וחדש העיבור של שנה ל' יום, ועל ידי כך נתאחר ראש השנה יום אחד. וגם **אשתקד עשינו שניהם מלאים** [דהיינו ח' מעוברים] ועל ידי כך נתאחר ראש השנה בעוד שני ימים. **דל תלתא יומי שיש לראש השנה להתאחר מחמת שעשינו ג' מלאים לבהרי תלתא יומי שיש לו**

להקדים מחמת ג' החסרים שעשינו, וקם ליה ראש השנה בדוכתיה שהוא יום המולד.

אמר ליה רבי: **נר ישראל אתה** [שהארת עיני חכמים]. **כן הוי, כדברין.**

מתניתין:

אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעות (27) במקדש, בכל יום. ואין מוסיפין על ארבעים ושמונה תקיעות. וזה שייך בערב שבת שבתוך החג. ומפורשים בסוכה בפרק החליל.

אין פוחתין משני נבלים לשני לויים, בשיר שהיה במקדש על הקרבן. ולא מוסיפין על ששה.

אין פוחתין משני חלילים במקדש ולא

המצוה היא בכל יום לתקוע על הקרבנות קרבנות הציבור, וראיה לזה מהגמרא בתחילת המסכת, האומרת, שהכהנים, כיון שיש להם תקיעה דאורייתא כל השנה בחצוצרות, היה מקום לומר שיהיו פטורים מתקיעת שופר של ראש השנה, הרי שמצות התקיעה בחצוצרות היא כל השנה, וכן הוכיח מהמשנה כאן שמבואר שהיו עשרים ואחת תקיעות בכל יום ומבואר במשנה בסוכה שתשע מהן היו לתמיד של שחר ותשע לתמיד של בין הערביים, והיינו שכל יום היתה תקיעה בחצוצרות.

אך כתב החינוך **שברמב"ם** מבואר שבראשי חדשים ובמועדים היו הכהנים תוקעים בחצוצרות, ודייק מדבריו שרק במועדים וראשי חדשים היו הכהנים תוקעים ואילו בשאר הימים היתה התקיעה בחצוצרות כשרה גם בלויים.

שהרי היום שמתאסף מהשעות זה כמעט כל שנה שניה, ואם דיבר אחרים וציין שבשנה מעוברת יש חמשה ימים ושנה מעוברת היא על פי רוב כל שלש שנים, כל שכן שהיה צריך להתייחס ליומא דשעי שזה כמעט כל שנתיים.

27. כתוב בתורה [במדבר י"ז] וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם וגו', והיינו שנצטוינו לתקוע במקדש בחצוצרות בשעת הקרבנות קרבנות הציבור, והתקיעה בחצוצרות היא על ידי הכהנים כנאמר שם [פסוק ח] ובני אהרן הכהנים יתקעו בחצוצרות.

וכתב החינוך [מצוה שפד] שאף על פי שנזכר בתורה לתקוע רק ביום שמחתכם ובמועדיכם וראשי חדשיכם זה לאו דוקא אלא